

חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות

(א) [ע' קדושין ע"ג].
 (ב) [ע"ש]. א לקמן כג.
 קדושין סח; ד) ז"ל בנת
 עשרת השבטים בעובדי
 כוכבים ט"ו רש"ל
 (ס) והרש"ל מקיים גירסא
 זו, ו) ז"ל לחמר, ה) הוא יין
 לכן, ח) בן כו קרי.
 יעב"ן, ט) פי' עמוקה
 כשאל

תורה אור השלם

1. בין בגדי כי בגיני זרים
 יקרו עתה יאכלם חרש
 א"ת חלקיהם: הורשע הו
 2. מיד שאל אפרים
 מןהוא אגאלם אהי
 דברך מות אהי קטבך
 שאלו נחם יסתר מעיני:
 הורשע יג יד

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ל בן (הבא מן
 ישראלית) תלמי' וי"ב
 נמוספות מנאל' דלא רבס
 ליה אל' כסוף פ' האומר
 מפרש דגרסי ליה המוס'
 ע"ש דף ס"ח ע"ב:
 (ב) שם מה גזר' ומה
 גובריה א' לאו: (א) רש"י
 ד"ה כי אמרימה וכו' דכ
 יודא משמיה דרב אסי
 משבא לאחר פטירתו
 של רב אסי בא לפני
 שמואל וקאמי' כי הר':
 (ד) ד"ה איטרווי איטרו
 נקט. י"ב כמו בע"ז דף
 למד: (ס) ד"ה הראשונה
 זו היא אשת אחיו
 הראשון שנפלה לפני:
 (ו) תוס' ד"ה ואין בן וכו'
 דאי נמי יולדת וכו':
 (ז) בא"ד מאי קאמי' ש"מ.
 י"ב לקמן דף כ"ג ע"א:
 (ח) בא"ד דרוקא ב"ב
 כתוב כי יסיר את בן
 למעוטי זכרו:

מוסף רש"י

בן הבא
 הישראלית קרוי בן.
 כמיז בן לא תמן לבני
 ובמו לא תקח לבן, וסמך
 ליה כי יסיר את בן,
 מדלא כתיב כי יסיר את
 בן משמע דבן הניול
 לעובד כוכבים מבין קאמי
 שפירטו העובד כוכבים
 מאחרי, ושמיני דבן בתך
 אפילו מן העברים קרוי
 בן, ואין בן הבא מן
 העובדת כוכבים קרוי
 בן, מדלא כתיב נמי כי
 תסיר את בן, דנשמע
 מניה דקפיד נמי קרא
 במו לא תקח לבן משום
 כי תסיר את הני הניול לה
 מבין, אלמא בן העובדת
 כוכבים אינו קרוי בן אל'
 בנה (קדושין סח) ובעי"ז
 לקמן כג. דבריים טז.
 הדרן עלך חמש עשרה
 נשים

זו חדייב נהר גזון וכו' מושגי חידקי ודומקיא: לפסול רובן
 ממוזרים שנטמעו י' עשרת השבטים בעובדות כוכבים וצניהן הרי הן
 ישראלים ונהוג בהן איסור ממורות והן לא נהירו ונשאו זה אחותו
 או בתו והרי הן ממוזרים: כי אמריסה קמיה דשמואל. עד השתא
 מילתיה דרב יהודה (מ) משמיה דרב
 אסי (א) קאמי' ו' ואחר פטירתו של
 רב אסי זא לפני שמואל) וקאמי
 כי הדר אמרימה להא דרב אסי
 קמיה דשמואל דחושפין לקדושין:
 אמר בן הבא מישראלים קרוי בן
 ואין בן הבא מן העובדים כוכבים
 קרוי בן אל' בנה. דנפקא לן מבי
 יסיר את בן מנאחרי (דברים ז) ולא
 כתיב כי תסיר את בן אלמא לאו
 אצמו לא תקח לבן מהדר דא"כ
 היה לו לומר כי העובדת כוכבים
 תסיר ש"מ דאי נמי יולדת בן לעובדת
 כוכבים לא בן מיקרי ולא קריין
 ביה כי תסיר את בן הילכך עובדי
 כוכבים גמורים הם: והאינא בנות.
 שנשבו ונשאו עובדי כוכבים והולידו
 מהם: ואמר רבינא. לקמן בפ"ב (דף
 כג.) בן בתך הבא מן העובד כוכבים
 קרוי בן דכתיב בתך לא תמן לבנו
 כי יסיר את בן מנאחרי מדלא כתיב
 כי תסיר ש"מ דאצמך לא תמן לבנו
 קאי וה"ק שמה תלד לו בן ויסירנו
 האב מנאחרי וקא קרי ליה בן
 וליחוש לקדושין: דהוא דר'.
 דעשרת השבטים: איטרווי איטרו.
 (י) נצקע רחמן מנלקוט זרע ונעשו
 עקריות: איטרו. לשון ביעוב כמו
 "וילול חריפי דמנרי יקין (ע"ז ד' ג).
 וכמו ליריא דחייטי (פסחים דף מ).
 יומא טבא. משום דממוזרים הם
 ומטעמים בשראל ופוסלים אותן:
 היינו תרמוד היינו תמוד. ודקאמר
 הא חרוב לא חריב כולה: דאיפולני
 איפול. כשחרבה מכלן נכפלה
 וניבנית מכלן: וקא הוי. מקשה:
 אמר. עולא עליה דרב המנונא

ואין בן הבא מן העובדת כוכבים קרוי בן אל' אלא בנה. פירש
 זקונטרס דמדכתב כי יסיר ולא כתיב כי תסיר משמע דלא קאי
 אצמו לא תקח לבן דאי (ו) יולדת בן לעובדת כוכבים לאו בן
 מיקרי ולא קריין ביה כי תסיר את בן אל' אצמך לא תמן לבנו
 קאי וה"ק שמה תלד בן ויסירנו האב
 מנאחרי שאותו קרוי בן וקשה לר"ת
 לפירושו דפי' בן (ה) קרוי בן היינו
 בן הבא מן הישראלית שאציו עובד
 כוכבים דעליה קאי כי יסיר וא"כ
 אמאי מיימי ואמר רבינא בן בתך
 כו' הרי הן ממש דברי שמואל ורבינא
 נמי מאי קאמר (ו) ש"מ מדרי' יוחנן
 מה שיך לומר ש"מ דהן ממש דברי
 רבי יוחנן ולומר ר"ת דכי יסיר אצמו
 לא תקח לבן קאי והכי קאמר כי
 יסיר המותן את בן מנאחרי והיינו
 הסרה שאין הורע מתייחס אחר
 בן אל' אחר העובדת כוכבים דאין
 קרוי בן אל' בנה ושמואל ורבי
 יוחנן לא פירשו כלום בעובד כוכבים
 הבא על בת ישראל אל' רבינא
 מדקדק דבן בתך הבא מן העובד
 כוכבים קרוי בן מללא כתיב על
 יסיר את בתך ש"מ דלית בה הסרה
 משום דמתייחס אחריה ואין נראה
 לר"י דכי יסיר משמע כמו הסרה
 מאת הקצ"ה דמתרגמי' ארי יעטי
 יתה ורש"י נמי מבי יסיר לרבות כל
 המסירים ועוד פירש ר"ת בע"א
 דשמואל ורבי יוחנן דייקי מבי יסיר
 את בן דמשמע דוקא על הסרתו
 הקפיד הכתוב שלא יטעוהו ולא על
 הסרת בן בנו דכיון דבא מן העובדת
 כוכבים אין קרוי בן אל' בנה מדלא
 כתיב כי יסירס או כי יסיר בן
 וזרעו מנאחרי ורבינא דייק ש"מ בן
 בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי
 בן דרוקא ב"ב (י) כי יסיר את בן
 למעוטי זרעו אל' בנתך אפי' בזרעו

אמר מה גברא ומה (ו) גברא אי לאו דהרפניא
 מאתיה אכסיף א"ל כסף גלגלתא להיבא
 יהבת א"ל לפום נהרא א"ל א"כ מפום נהרא
 את מאי הרפניא אמר ר' יורא הר שהכל
 פונין בו במתניתא תנא כל שאין מכיר
 משפחתו ושבתו נפנה לשם אמר רבא והיא
 עמוקה מושאל שנאמר מיד שאל אפרים
 ממות אגאלם ואילו פסול דידיה לית להו
 תקנתא פסולי דהרפניא משום פסולי
 דמישון ופסולי דמישון משום פסולי דתרמוד
 פסולי דתרמוד משום עבדי שלמה והיינו
 דאמרי אינשי קבא רבא וקבא זוטא
 מיגנדר ואויל לישאל ומשאל לתרמוד
 ומתרמוד למישון וממישון להרפניא:

ביצד דמישון משום פסולי דתרמוד. והא דאמר
 דפרק שני דקדושין (דף מט): עשרה
 קצין עוות ירדו לעולם תשעה נטלה
 מישן ואחת כל העולם פי' לפי שהן
 ממוזרים הא דלא נקט תרמוד פסולין
 יותר שמה אשתרובז למישן עד
 שגדלו יותר מתרמוד ושמה בתרמוד
 היו רוב עובדי כוכבים וצמישן
 רוב ישראל:

משאל לתרמוד. שאל קורא
 (ט) צבל לפי שתמילה גלו
 כולם לצבל כשרים ופסולים ומצבל
 הלכו כל הפסולים לתרמוד דאמר
 בעשרה יוחסין (קדושין סט): דלא עלה
 עזרא מצבל עד שעשאה כסולת נקיה
 ומונה כסדר שהלכו הפסולים מזו לזו
 כמו שהקצ הולך ומתגלגל מכלן לכאן:
 הדרן עלך חמש עשרה נשים

זו חדייב נהר גזון וכו' מושגי חידקי ודומקיא: לפסול רובן
 ממוזרים שנטמעו י' עשרת השבטים בעובדות כוכבים וצניהן הרי הן
 ישראלים ונהוג בהן איסור ממורות והן לא נהירו ונשאו זה אחותו
 או בתו והרי הן ממוזרים: כי אמריסה קמיה דשמואל. עד השתא
 מילתיה דרב יהודה (מ) משמיה דרב
 אסי (א) קאמי' ו' ואחר פטירתו של
 רב אסי זא לפני שמואל) וקאמי
 כי הדר אמרימה להא דרב אסי
 קמיה דשמואל דחושפין לקדושין:
 אמר בן הבא מישראלים קרוי בן
 ואין בן הבא מן העובדים כוכבים
 קרוי בן אל' בנה. דנפקא לן מבי
 יסיר את בן מנאחרי (דברים ז) ולא
 כתיב כי תסיר את בן אלמא לאו
 אצמו לא תקח לבן מהדר דא"כ
 היה לו לומר כי העובדת כוכבים
 תסיר ש"מ דאי נמי יולדת בן לעובדת
 כוכבים לא בן מיקרי ולא קריין
 ביה כי תסיר את בן הילכך עובדי
 כוכבים גמורים הם: והאינא בנות.
 שנשבו ונשאו עובדי כוכבים והולידו
 מהם: ואמר רבינא. לקמן בפ"ב (דף
 כג.) בן בתך הבא מן העובד כוכבים
 קרוי בן דכתיב בתך לא תמן לבנו
 כי יסיר את בן מנאחרי מדלא כתיב
 כי תסיר ש"מ דאצמך לא תמן לבנו
 קאי וה"ק שמה תלד לו בן ויסירנו
 האב מנאחרי וקא קרי ליה בן
 וליחוש לקדושין: דהוא דר'.
 דעשרת השבטים: איטרווי איטרו.
 (י) נצקע רחמן מנלקוט זרע ונעשו
 עקריות: איטרו. לשון ביעוב כמו
 "וילול חריפי דמנרי יקין (ע"ז ד' ג).
 וכמו ליריא דחייטי (פסחים דף מ).
 יומא טבא. משום דממוזרים הם
 ומטעמים בשראל ופוסלים אותן:
 היינו תרמוד היינו תמוד. ודקאמר
 הא חרוב לא חריב כולה: דאיפולני
 איפול. כשחרבה מכלן נכפלה
 וניבנית מכלן: וקא הוי. מקשה:
 אמר. עולא עליה דרב המנונא

מה גברא ומה (ו) גברא אי לאו דהרפניא
 מאתיה אכסיף א"ל כסף גלגלתא להיבא
 יהבת א"ל לפום נהרא א"ל א"כ מפום נהרא
 את מאי הרפניא אמר ר' יורא הר שהכל
 פונין בו במתניתא תנא כל שאין מכיר
 משפחתו ושבתו נפנה לשם אמר רבא והיא
 עמוקה מושאל שנאמר מיד שאל אפרים
 ממות אגאלם ואילו פסול דידיה לית להו
 תקנתא פסולי דהרפניא משום פסולי
 דמישון ופסולי דמישון משום פסולי דתרמוד
 פסולי דתרמוד משום עבדי שלמה והיינו
 דאמרי אינשי קבא רבא וקבא זוטא
 מיגנדר ואויל לישאל ומשאל לתרמוד
 ומתרמוד למישון וממישון להרפניא:

ביצד. עשה בה מאמר. דסיפא (דף יח): לא אצטרך דמרישא
 שמעי' לה אל' אידי דמתני ליה ברישא תנא להו נמי בסיפא:
מאן דתני ראשונה א' משתבש. הכא לא צעי מאן דתני ראשונה
 אמאי לא תני שניה כדדייק בריש מס' ע"ז (דף ג.
 וט) מאן דתני אידיהן מ"ט לא תני עידיהן דהתם צעי משום דה"ל
 למיתני לשון עדות כדכתיב יתנו עידיהן ויזקו וצת דמשי דתצרא
 עדיף הדר פריך מאן דתני עידיהן מאי טעמא לא תני אידיהן:
 אשת

תקנתא ולפסול דיקהו אין טהרה: מגנדר. מתגלגל:
 הדרן עלך חמש עשרה נשים
ביצד אשת אחיו שלא היה בעולמו. פוטרת לרמה: ונולד להם
 את. ומנאלה זקוקה ליבס ועליו אסורה משום אשת אחיו
 שלא היה בעולמו: ואח"כ יבס השני א' אשת אחיו. ולו אשה אחרת
 ומת: הראשונה. זו היא אשת (ו) ראובן שנפלה לפניו כבר פעם
 אחת: ונאלה. ונפטרת מזה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו
 כו': עשה בה. זה שמת מאמר ולא הספיק לכונסה עד שמת:
 שניה חולאת. ולא מיפטרה משום לרמ ערוה דלאו לרמה ומיהא
 גמ' מאן דתני ראשונה. מאן דקרי לה ראשונה לא משתבש ומאן דקרי לה שניה לא משתבש:
 ראשונה

כה א מיי' פ"ב מהל'
 איסורי ביאה הלכה
 ז':
 א ב מיי' פ"ו מהל' ביום
 הלכה ח סמך עשין נא
 נב טו"ש"ע אה"ע סימן
 קעט סיפ' י"ב:
 חוספות ישנים
 ואמר רבינא ש"מ בן בתך
 הבא מן העובד כוכבים
 קרוי בן וכו' פירוש מדלא
 קאמי' כי יסירס מכלל דבן
 בתך הבא מן העובד
 כוכבים קרוי בן ומ"ה לא
 רלה ללללל יחד כי הדבר
 אינו שוה בשניהם כלומר
 בן ובתך ששם דבנתך
 לילא מששא כ"א ממנו אל' אל'
 מצנו לילא מששא שהוא בן
 העובדת כוכבים ואינו קרוי
 בן אל' בתך בן שם מששא
 ממנה ומצנה. כי בנה דין
 הוא שילך אחר מעשך
 וא"כ בנתך בן שני הסרות
 אחד ממנה שמסירה
 לעובדת כוכבים וגם בנה
 הוא תסיר לעובדת כוכבים
 והוא קרוי בן כי הילך
 אחר האם:
 ביצד. ר' שמעון אומר
 מייבס לאחו שיריה וחלוץ
 לשיניה. נראה דמייבס לאחו
 שיריה לא קאי טעשה בה
 מאמר דהא ר' שמעון קבר
 לקמן (ע"ז): חלך לבעלת
 מאמר לא נעברה לרמה:
 תוס' חד מקבאי
 פריך ביצד. הא דתנן עשה
 בה מאמר ומת חולצת ולא
 מתיבמת ה"ה אע"ג דלא
 עבד בה מאמר שניה
 מחלץ חלצה יבומי לא
 דיבמה דקילל כשמואל
 דאמר יש זיקה אפי' בתרי
 אחי וה"ל צרת א' אחותי
 אשה בייקה. והא דקתני
 עשה בה מאמר לאפוקי
 מבי' דאמר מאמר קונה
 קרין גמור קמ"ל:
 (ח) ז"ל אשת אחיו שלא היה
 בעולמו בייקה.

חוספות ישנים
 ואמר רבינא ש"מ בן בתך
 הבא מן העובד כוכבים
 קרוי בן וכו' פירוש מדלא
 קאמי' כי יסירס מכלל דבן
 בתך הבא מן העובד
 כוכבים קרוי בן ומ"ה לא
 רלה ללללל יחד כי הדבר
 אינו שוה בשניהם כלומר
 בן ובתך ששם דבנתך
 לילא מששא כ"א ממנו אל' אל'
 מצנו לילא מששא שהוא בן
 העובדת כוכבים ואינו קרוי
 בן אל' בתך בן שם מששא
 ממנה ומצנה. כי בנה דין
 הוא שילך אחר מעשך
 וא"כ בנתך בן שני הסרות
 אחד ממנה שמסירה
 לעובדת כוכבים וגם בנה
 הוא תסיר לעובדת כוכבים
 והוא קרוי בן כי הילך
 אחר האם:
 ביצד. ר' שמעון אומר
 מייבס לאחו שיריה וחלוץ
 לשיניה. נראה דמייבס לאחו
 שיריה לא קאי טעשה בה
 מאמר דהא ר' שמעון קבר
 לקמן (ע"ז): חלך לבעלת
 מאמר לא נעברה לרמה:
 תוס' חד מקבאי
 פריך ביצד. הא דתנן עשה
 בה מאמר ומת חולצת ולא
 מתיבמת ה"ה אע"ג דלא
 עבד בה מאמר שניה
 מחלץ חלצה יבומי לא
 דיבמה דקילל כשמואל
 דאמר יש זיקה אפי' בתרי
 אחי וה"ל צרת א' אחותי
 אשה בייקה. והא דקתני
 עשה בה מאמר לאפוקי
 מבי' דאמר מאמר קונה
 קרין גמור קמ"ל:
 (ח) ז"ל אשת אחיו שלא היה
 בעולמו בייקה.

חוספות ישנים
 ואמר רבינא ש"מ בן בתך
 הבא מן העובד כוכבים
 קרוי בן וכו' פירוש מדלא
 קאמי' כי יסירס מכלל דבן
 בתך הבא מן העובד
 כוכבים קרוי בן ומ"ה לא
 רלה ללללל יחד כי הדבר
 אינו שוה בשניהם כלומר
 בן ובתך ששם דבנתך
 לילא מששא כ"א ממנו אל' אל'
 מצנו לילא מששא שהוא בן
 העובדת כוכבים ואינו קרוי
 בן אל' בתך בן שם מששא
 ממנה ומצנה. כי בנה דין
 הוא שילך אחר מעשך
 וא"כ בנתך בן שני הסרות
 אחד ממנה שמסירה
 לעובדת כוכבים וגם בנה
 הוא תסיר לעובדת כוכבים
 והוא קרוי בן כי הילך
 אחר האם:
 ביצד. ר' שמעון אומר
 מייבס לאחו שיריה וחלוץ
 לשיניה. נראה דמייבס לאחו
 שיריה לא קאי טעשה בה
 מאמר דהא ר' שמעון קבר
 לקמן (ע"ז): חלך לבעלת
 מאמר לא נעברה לרמה:
 תוס' חד מקבאי
 פריך ביצד. הא דתנן עשה
 בה מאמר ומת חולצת ולא
 מתיבמת ה"ה אע"ג דלא
 עבד בה מאמר שניה
 מחלץ חלצה יבומי לא
 דיבמה דקילל כשמואל
 דאמר יש זיקה אפי' בתרי
 אחי וה"ל צרת א' אחותי
 אשה בייקה. והא דקתני
 עשה בה מאמר לאפוקי
 מבי' דאמר מאמר קונה
 קרין גמור קמ"ל:
 (ח) ז"ל אשת אחיו שלא היה
 בעולמו בייקה.

חוספות ישנים
 ואמר רבינא ש"מ בן בתך
 הבא מן העובד כוכבים
 קרוי בן וכו' פירוש מדלא
 קאמי' כי יסירס מכלל דבן
 בתך הבא מן העובד
 כוכבים קרוי בן ומ"ה לא
 רלה ללללל יחד כי הדבר
 אינו שוה בשניהם כלומר
 בן ובתך ששם דבנתך
 לילא מששא כ"א ממנו אל' אל'
 מצנו לילא מששא שהוא בן
 העובדת כוכבים ואינו קרוי
 בן אל' בתך בן שם מששא
 ממנה ומצנה. כי בנה דין
 הוא שילך אחר מעשך
 וא"כ בנתך בן שני הסרות
 אחד ממנה שמסירה
 לעובדת כוכבים וגם בנה
 הוא תסיר לעובדת כוכבים
 והוא קרוי בן כי הילך
 אחר האם:
 ביצד. ר' שמעון אומר
 מייבס לאחו שיריה וחלוץ
 לשיניה. נראה דמייבס לאחו
 שיריה לא קאי טעשה בה
 מאמר דהא ר' שמעון קבר
 לקמן (ע"ז): חלך לבעלת
 מאמר לא נעברה לרמה:
 תוס' חד מקבאי
 פריך ביצד. הא דתנן עשה
 בה מאמר ומת חולצת ולא
 מתיבמת ה"ה אע"ג דלא
 עבד בה מאמר שניה
 מחלץ חלצה יבומי לא
 דיבמה דקילל כשמואל
 דאמר יש זיקה אפי' בתרי
 אחי וה"ל צרת א' אחותי
 אשה בייקה. והא דקתני
 עשה בה מאמר לאפוקי
 מבי' דאמר מאמר קונה
 קרין גמור קמ"ל:
 (ח) ז"ל אשת אחיו שלא היה
 בעולמו בייקה.

